EPT-07-01 (min)

ARD-07-01(min)

PWYLLGOR YR AMGYLCHEDD, CYNLLUNIO A THRAFNIDIAETH

Y PWYLLGOR AMAETHYDDIAETH A DATBLYGU GWLEDIG

Dyddiad:	Dydd Mawrth 24 Ebrill 2001
Amser:	11:00 am hyd 1:00 pm
Lleoliad:	Ystafell Bwyllgora 3, Adeilad y Cynulliad Cenedlaethol

Yn bresennol:

Aelodau Pwyllgor yr Amgylchedd, Cynllunio a Thrafnidiaeth

Richard Edwards, Cadeirydd y Cyd Gyfarfod	Preseli Sir Benfro
Mick Bates (aelod o'r Pwyllgor Amaeth hefyd)	Sir Drefaldwyn
David Davies	Mynwy
Geraint Davies	Rhondda
Sue Essex, Gweinidog dros yr Amgylchedd	Gogledd Caerdydd
John Griffiths (aelod o'r Pwyllgor Amaeth hefyd)	Dwyrain Casnewydd
Helen Mary Jones	Llanelli
Tom Middlehurst	Alun a Glannau Dyfrdwy
Karen Sinclair	De Clwyd
Rhodri Glyn Thomas	Dwyrain Caerfyrddin a Dinefwr

Aelodau'r Pwyllgor Amaethyddiaeth a Datblygu Gwledig:

Glyn Davies	Canolbarth a Gorllewin Cymru

Jocelyn Davies	Dwyrain De Cymru
Delyth Evans	Canolbarth a Gorllewin Cymru
Carwyn Jones, Gweinidog dros Faterion Gwledig	Pen-y-bont ar Ogwr
Elin Jones	Ceredigion
Peter Rocers	Gogledd Cymru
Janet Ryder	Gogledd Cymru

Aelodau'r Pwyllgor Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol:

Kirsty Williams	Brycheiniog a Sir Faesyfed

Swyddogion:

Gareth Jones	Pennaeth, Gweithrediadau Clwy'r Traed a'r Genau
Tony Edwards	Prif Swyddog Milfeddygol (Y Weinyddiaeth Amaeth, Pysgodfeydd a Bwyd)
Bob Macey	Pennaeth Is-adran yr Amgylchedd
Harvard Proseser	Ymgynghorydd Gwyddoniaeth Amgylcheddol
Rob Rustage	Is-adran yr Amgylchedd
Ronnie Alexander	Prif Ymgynghorydd Iechyd yr Amgylchedd
Dr Ruth Hall	Prif Swyddog Meddygol

Yn bresennol:

David Walker	Rheolwr Dwr, Cymru (Asiantaeth yr Amgylchedd)
Alun James	Rheolwr Gwarchod yr Amgylchedd, Cymru (Asiantaeth yr Amgylchedd)
Paul Loveluck	Prif Weithredwr, Cyngor Cefn Gwlad Cymru
Dr David Parker	Cyngor Cefn Gwlad Cymru
Johnston McNeil	Prif Weithredwr, Y Bwrdd Ymyrraeth
David Younger	Rheolwr y Cynllun Gwaredu ar sail Lles, Y Bwrdd Ymyrraeth

Ysgrifenyddiaeth:

Adrian Crompton	Clerc y Pwyllgor (Pwyll Amaeth)
Vaughan Watkin	Dirprwy Glerc y Pwyllgor (Pwyll yr Amgylchedd)

Sylwadau Agoriadol y Cadeirydd

0.1 Croesawodd y Cadeirydd aelodau, swyddogion ac aelodau'r cyhoedd i'r cyfarfod, a diolchodd i swyddogion Asiantaeth yr Amgylchedd, Cyngor Cefn Gwlad Cymru a'r Bwrdd Ymyrraeth am ddod i'r cyfarfod ar ôl rhybudd mor fyr.

0.2 Eglurodd fod y cyfarfod wedi ei alw i drafod materion amgylcheddol yn ymwneud â'r modd yr ymdrinnir â'r achosion o glwy'r traed a'r genau.

Eitem 1: Ymddiheuriadau, eilyddion a datgan buddiannau

1.1 Yr oedd ymddiheuriadau wedi'u derbyn oddi wrth Huw Lewis.

2. Gwahoddodd y Cadeirydd yr aelodau i ddatgan unrhyw fuddiannau o dan Reol Sefydlog 4.5 Gwnaethpwyd hynny fel a ganlyn:-

- Mick Bates - partner mewn busnes ffermio.
- Glyn Davies - ffermwr

- Peter Rogers - ffermwr
- Elin Jones – perthnasau â busnes ffermio
- Kirsty Williams – â buddiant mewn busnes ffermio
- Geraint Davies – aelod o Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf a fferyllydd.

Eitem 2: Goblygiadau amgylcheddol argyfwng clwy'r traed a'r genau

2.1 Rhoddodd y Gweinidog dros Faterion Gwledig adroddiad cynnydd byr. Cytunwyd ar 26 Mawrth y byddid, yn ogystal â lladd anifeiliaid ar ffermydd sy'n dioddef o'r haint, hefyd yn lladd anifeiliaid ar ffermydd cyffiniol. Erbyn hyn yr oedd y cyrff a oedd wedi cronni wedi eu clirio.

2.2 Hyd yma negyddol fu'r profion gwaed ar anifeiliaid ar y Mynydd Du. Yn sgîl hynny, y ffaith bod y cyrff a oedd wedi cronni wedi'u clirio a bod yr haint yn ymddangos ar lai o safleoedd, nid oedd angen y safle ar Fynydd Epynt mwyach.

2.3 Tynnodd y Gweinidog sylw at dri phwynt a oedd yn neilltuol i Gymru ac a oedd wedi gwneud y ffordd yr ymdrinnid â'r clefyd yn fwy effeithlon – bod mannau gwybodaeth ar gael, asesiadau milfeddygol ar y safle ar ffermydd cyffiniol a'r cyswllt atodol â ffermwyr yr oedd eu hanifeiliaid wedi'u lladd.

2.4 Pwysleisiodd yr angen i beidio â bod yn hunanfodlon ac apeliodd am i ffermwyr yn arbennig barhau i fod yn ofalus. Yr oedd bio-ddiogelwch yn dal yn hanfodol bwysig a dylid newid a diheintio dillad pan fo hynny'n briodol.

2.5 Eglurodd y Gweinidog dros yr Amgylchedd mai hi oedd yn arwain ar faterion mynediad a'r amgylchedd a'i bod yn gweithio'n agos gyda'r Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar y goblygiadau o ran iechyd y cyhoedd. Talodd deyrnged i bawb a oedd a wnelo â'r broses o reoli clwy'r traed a'r genau yng Nghymru.

2.6 Wrth ymdrin â'r opsiynau gwaredu rhaid oedd ystyried yr angen i osgoi gadael cyrff anifeiliaid ar y tir lle gallent achosi problemau iechyd, osgoi cludo cyrff sydd wedi'u heintio, y prinder cyfleusterau prosesu cyrff sydd ar gael, cyfyngu lledaeniad posibl haint BSE, topograffeg leol a pha mor agos y mae pobl yn byw. Mae'r flaenoriaeth a roddir i'r gwahanol opsiynau gwaredu fel a ganlyn: yn gyntaf, prosesu'r cyrff yna eu llosgi mewn llosgyddion cymeradwy sy'n cael eu rheoleiddio, claddu mewn safleoedd priodol sydd wedi'u trwyddedu, llosgi ar y fferm a chladdu ar y fferm. Yr oedd yn holl bwysig gwaredu'r cyrff yn gyflym ond rhaid hefyd oedd sicrhau bod trefniadau wedi'u sefydlu i fonitro'r aer, dwr a phridd. I'r perwyl hwn, sefydlwyd is-gr•p monitro mewn cydweithrediad â'r Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, awdurdodau lleol, awdurdodau iechyd ac eraill. Fel tasg gynnar i'r gr•p hwn yr oedd wedi gofyn am gofnod llawn o'r holl safleoedd llosgi a ddefnyddiwyd.

2.7 Cyn y Pasg, yr oedd y Gweinidog wedi llunio canllawiau mynediad diwygiedig.

2.8 Diolchodd y Cadeirydd i'r Gweinidogion am eu hadroddiadau a gwahoddodd gwestiynau am

ddau faes bras sy'n peri pryder – Mynydd Epynt a'r ffordd y mae'r cynllun lles yn cael ei weithredu. Apeliodd ar yr aelodau i gadw eu cwestiynau'n fyr ac i ganolbwyntio ar faterion amgylcheddol ac iechyd y cyhoedd yn unig.

2.9 Yn ystod y drafodaeth yngl•n â dewis y safle ar Fynydd Epynt:-

- Awgrymwyd bod hygrededd y Cynulliad wedi ei niweidio oherwydd y safle a ddewiswyd a'r newid polisi yn ddiweddarach. Ai oherwydd pwysau o du trigolion lleol a bod deunydd llygrol yn gollwng o'r twll claddu y gwnaethpwyd hynny? Atebodd y Gweinidog dros Faterion Gwledig nad oedd angen y twll claddu mwyach gan fod nifer y cyrff sydd i'w gwaredu yn is nag a dybiwyd yn gynharach. Argymhellwyd y safle gan Asiantaeth yr Amgylchedd fel yr un mwyaf addas a oedd ar gael er i ymchwiliad diweddarach ddatgelu holltau annisgwyl o fawr yn y graig a eglurai pam fod hylif a oedd wedi gollwng wedi'i ddarganfod mewn twll turio a ddefnyddid at ddibenion monitro;

- Gofynnwyd i'r Gweinidog dros Faterion Gwledig a oedd y safle wedi'i ddewis ar sail hwylustod gweinyddol cyn i Asiantaeth yr Amgylchedd wneud ei asesiad a gofynnwyd hefyd am fanylion y camau a gymerwyd i ddelio â'r hylif a oedd wedi gollwng o'r twll ac effaith amgylcheddol llosgi'r cyrff a oedd yno'n barod. Mewn ymateb, dywedodd fod Asiantaeth yr Amgylchedd wrthi'n asesu'r pum safle arfaethedig cyn i'r safle gael ei ddewis. Cyn gynted ag y darganfuwyd hylif yn gollwng, symudwyd y cyrff a'u rhoi ar bilen dros dro a chafodd yr hylif ei bwmpio allan a'u gludo oddi yno i'w drin. Byddai'r cyrff yn y twll yn cael eu llosgi bellach. Y pryder pennaf yngl•n â llygredd deuocsin o losgi oedd yr effaith bosibl ar y gadwn fwyd. Yr oedd yr Asiantaeth Safonau Bwyd ac Asiantaeth yr Amgylchedd yn cysylltu â'i gilydd yngl•n â monitro'r safle am olion deuocsinau yn y borfa neu'r pridd ac yr oedd ansawdd yr aer yn cael ei fonitro hefyd. Byddai'r data a gasglwyd yn help i gadarnhau'r amcangyfrifon sy'n cael eu llunio drwy fodelu cyfrifiadurol ar hyn o bryd a byddent yn cael eu hasesu wedyn yn erbyn canllawiau Mudiad Iechyd y Byd. Gofynnwyd i'r Aelodau nodi nad mater hawdd yw dadansoddi deuocsinau ac y cymerai beth amser i lunio'r canlyniadau.

- Gofynnwyd i'r Gweinidog dros Faterion Gwledig ryddhau'r adroddiad hydroleg annibynnol am y safle i'r aelodau. Cytunodd i geisio cytundeb y Weinyddiaeth Amaeth i hynny gan mai adroddiad i'r Weinyddiaeth oedd hwn.

2.10 Wrth agor y drafodaeth ar y Cynllun Gwaredu Anifeiliaid am resymau Lles, amlinellodd y Gweinidog dros Faterion Gwledig y tri math o ladd sy'n digwydd – lladd anifeiliaid ar safleoedd sydd wedi'u heintio (gyda'r cyrff yn cael eu gwaredu ar y safle neu drwy eu prosesu), lladd anifeiliaid ar ffermydd cyffiniol (gyda'r cyrff yn cael eu gwaredu ar y fferm neu ar Fynydd Epynt) a'r cynllun Lles. Rôl y Cynulliad yn y sefyllfa honno oedd cymeradwyo safleoedd claddu er mwyn gwaredu'r cyrff. Cyfrifoldeb y Bwrdd Ymyrraeth oedd rheoli'r cynllun o ddydd i ddydd. Hyd yma yr oedd pum safle gwaredu wedi eu cymeradwyo ac yr oedd tri arall o dan drafodaeth. Ar bob safle, ni châi gwaredu o dan y cynllun fod yn fwy na 5% o'r holl wastraff y bydd y safle yn ymdrin ag ef.

2.11 Yn ystod y drafodaeth, gwnaethpwyd y pwyntiau canlynol:

- Nid oedd y Gweinidog eto wedi defnyddio'i bwer i gyfarwyddo awdurdodau lleol i ganiatáu i safleoedd tirlenwi gael eu defnyddio, ond byddai'n gwneud hynny pe bai raid;
- Dim ond cyrff nad ydynt wedi'u heintio fyddai'n cael eu gwaredu mewn safleoedd claddu gyda milfeddygon yn archwilio'r anifeiliaid am arwyddion gweladwy o'r haint cyn iddynt gael eu lladd;
- Mewn termau rheoli gwastraff, nid oedd cyrff anifeiliaid yn arbennig o anodd i'w rheoli. Mae eu cynnwys yn hysbys a châi safleoedd cymeradwy eu dewis ar y sail fod systemau addas wedi eu sefydlu i reoli hylifau rhag gollwng a rheoli nwyon ac aroglau;
- Eglurodd y Bwrdd Ymyrraeth mai dim ond ar ôl canfod safle gwaredu y câi anifeiliaid eu lladd o dan y Cynllun Lles. Felly, dylai cyrff gael eu symud oddi ar ffermydd yn syth. Dywedodd y Prif Weithredwr y byddai'n ymchwilio i'r achosion penodol a godwyd gan aelodau yngl•n â chyrff yn cael eu gadael ar ffermydd;
- Awgrymwyd wrth y Bwrdd Ymyrraeth fod yr ystyriaethau yngl•n â gwaredu yn rhai y gellid eu rhagweld ac y dylid bod wedi rhoi sylw iddynt cyn i'r cynllun ddechrau gweithredu. Mewn ymateb, dywedodd y Prif Weithredwr fod nifer yr anifeiliaid sydd i gael eu lladd o dan y cynllun yn cyfateb yn fras i'r nifer a laddwyd ar safleoedd heintiedig a safleoedd cyffiniol. Dim ond mor gyflym ag y deuai safleoedd gwaredu ar gael y gallai'r cynllun fynd rhagddo ac, am fod blaenoriaeth yn cael ei rhoi i gyrff anifeiliaid a heintiwyd a chyrff oddi ar ffermydd cyffiniol, yr oedd cyflymdra'r cynllun lles yn cael ei gyfyngu gan y ddarpariaeth gladdu a oedd ar gael. Yr oedd y Bwrdd yn cydnabod bod yna ddyletswydd arno, ar ôl cael cyngor gan Asiantaeth yr Amgylchedd yngl•n ag addasrwydd safleoedd o safbwynt rheoli gwastraff, i sicrhau bod cymaint â phosibl o ddarpariaeth ar gael
- Awgrymodd yr aelodau y gellid gostwng nifer yr anifeiliaid a gofrestrwyd i'w lladd pe câi'r cyfyngiadau presennol ar symud anifeiliaid eu llacio. Atgoffodd y Gweinidog dros Faterion Gwledig yr aelodau mai penderfyniad i'r Weinyddiaeth Amaeth yw hwn ond cytunai ei fod am weld y cyfyngiadau'n cael eu llacio cyn gynted ag sy'n bosibl ac yn ddoeth. Mater i'r Gwasanaeth Milfeddygol Gwladol yw ymdrin ag ardaloedd heintus ac yr oedd y Prif Swyddog Milfeddygol yn cael trafodaethau rheolaidd gyda'r gwasanaeth;
- Cyn gynted ag yr oedd gwasanaeth lladd a gwaredu wedi'i sicrhau, câi ffermydd eu blaenoriaethu o dan y Cynllun ar sail lles anifeiliaid;
- Dywedodd y Gweinidog dros Faterion Gwledig a'r Bwrdd Ymyrraeth fod y cyfraddau digolledu a gynigir o dan y Cynllun Lles yn ei wneud yn opsiwn deniadol i rai ffermwyr. Anghytunodd sawl aelod â hynny;
- Eglurodd y Prif Swyddog Milfeddygol fod cyrff anifeiliaid yn llai heintus ar ôl iddynt gael eu lladd am nad oedd unrhyw blu firol yn cael eu cynhyrchu drwy anadlu allan a bod newidiadau yn y lefelau asidedd yn y corff yn lladd y firws. Yr oedd yn bosibl, serch hynny, i'r firws barhau ym mêr yr esgyrn. Cadarnhaodd hefyd nad oedd cludo anifeiliaid glân drwy ardaloedd heintiedig yn codi pryderon yngl•n â rheoli'r clefyd;
- Cytunodd y Bwrdd Ymyrraeth i ysgrifennu at Peter Rogers yngl•n â phwy sy'n gymwys i dderbyn y premiwm lladd am anifeiliaid a laddwyd o dan y cynllun.

2.12 Wrth drafod goblygiadau amgylcheddol llosgi cyrff, cytunodd y Gweinidog dros yr Amgylchedd ei bod yn hanfodol parhau i fonitro safleoedd. Byddai'n cymryd arweiniad gan Asiantaeth yr Amgylchedd, yr Asiantaeth Safonau Bwyd ac eraill yngl•n â pha mor hir y dylai hynny bara. Yr oedd y Weinyddiaeth Amaeth wedi arbrofi gyda phrofion ar raddfa fach er mwyn sicrhau bod cyrff yn cael

eu llosgi mor effeithlon â phosibl, ond ni wnaed unrhyw brofion ar raddfa'r gwaredu ar Fynydd Epynt.

2.13 Pwysleisiodd Prif Weithredwr Cyngor Cefn Gwlad Cymru bwysigrwydd ailagor mynediad i gefn gwlad cyn gynted â phosibl, o safbwynt economaidd ac iechyd.

2.14 Cytunai'r ddau Weinidog hefyd y byddai'n bwysig dysgu gwersi o'r ffordd yr oedd y clefyd wedi cael ei reoli.

2.15 Diolchodd y Cadeirydd i bawb am eu cyfraniad a daeth â'r cyfarfod i ben.

Ysgrifenyddiaeth y Pwyllgor Ebrill 2001